

KRACHT, TIJD EN MATERIE

4 februari 1972

Goedenavond vrienden.

Zoals u weet, zijn wij niet alwetend of onfeilbaar en vormt u dus een eigen mening over alles wat gebracht wordt. Vanavond is de zaal aan de beurt om een onderwerp te stellen.

Wat kiest u?

KRACHT, TIJD EN MATERIE

Materie: reeksen van ruimtelijke, doch zeer kleine vortexen met een eigen spinveld t.a.v. de omgeving, samengebracht in verschillende reeksen van 'kernen', eventueel omringd door meerdere banen van elektronen en mogelijk in meerdere eenheden tot moleculair verband samengevoegd.

Tijd: het verschijnsel van achtereenvolgens ervaren, ook wel geïnterpreteerd als een achtereenvolgend gebeuren.

Kracht: elk vermogen, dat tot uiting komt, onverschillig op welke wijze. Kracht wordt voor ons eerst kenbaar, wanneer zij zich manifesteert in een vorm van arbeidsvermogen.

Waarmee over het onderwerp reeds veel is gezegd. Wanneer men u nu vraagt, wat bv. geestelijke kracht, is, zo kunt u antwoorden: dit is iets, waarmee je iets kunt doen. En als je je afvraagt, wat menselijke kracht is, dan is ook dit weer het vermogen om iets te doen, iets te veranderen. Spreek je over de tijd, dan worden de zaken moeilijker, daar bij ons in de geest tijd een zuiver persoonlijke factor blijkt te zijn. Iets dat afhankelijk is van de wijze, waarop je inkomende impulsen verwerkt. Elke nieuwe verwerking van impulsen, waarbij dus een variant t.a.v. de voorgaande ervaring ontstaat, is voor ons tijdsverloop. Bij u komt het wel op ongeveer hetzelfde neer, maar u bent daarbij bovendien gebonden aan concepten van tijd, die, wat uw eigen planeet betreft, op de spinn van de planeet zijn geënt en dus voor u mede bepaald worden door de draaiing van die planeet zelf, plus haar baan rond de zon. Wat de ruimte betref, zijn uw tijdsconcepten verder geënt op een veronderstelde snelheid van het licht. Let wel: de veronderstelde snelheid van het licht, want men weet niet, of het licht ook werkelijk overal zo snel is en men weet verder niet, of de baan van het licht werkelijk geheel grotendeels rechtlijnig is onder alle omstandigheden. Bij bepaling van afstanden in de ruimte neemt men dit echter zonder meer aan.

Wanneer je dan een samenhang tussen deze zaken wilt gaan zoeken, zou je die ook kunnen zoeken in de verschijnselen die optreden tijdens onze toestand als geest. Ik meen, dat dit ook voor u interessant is. Wanneer tijd alleen nog te definiëren is als een persoonlijke beleving, is er voor mij desondanks de mogelijkheid mijn persoonlijk tijdsverloop met dat van anderen te vergelijken. Door de verandering in mij en mijn besef te vergelijken met de in anderen optredende veranderingen. Indien een ander in een periode, waarin ik weinig heb ervaren, meer veranderd blijkt dan ikzelf, betekent dit voor mij dus, dat die andere meer tijd doorlopen heeft dan ikzelf.

Ik wil trachten hierbij ook de ruimte te betrekken, die voor mij tevens uw materie omvat. Wij vragen ons vooral in het begin wel eens af: hoe kom ik ergens? Maar het vreemde is, dat bij ons verplaatsing - afstand in ruimte - afgelegd wordt door bewust denken. Bij dit voorbeeld geef ik niet als vaste waarde, maar als beeld, een eenheid van uw tijd op. Indien dus in 1/1000 seconde in mij mijn voorstelling zich wijzigt van een bestaan in Den Haag naar bv. Yokohama, Washington, Sidney of een andere plaats op uw wereld, dan ben ik in die tijd ook opeens in die andere plaats.

Om het anders te zeggen: voor mij bestaat ruimtelijke verplaatsing eigenlijk niet. Voor mij is er slechts een wisseling van voorstelling, waardoor ik in contact kom met een voor u ruimtelijk anders geheel.

Is daarvoor kracht nodig? Als geest ben je in het begin geneigd te stellen, dat hiervoor geheel geen kracht van node is. In ieder geval blijkt de verbruikte kracht niet afhankelijk te zijn van het afleggen van een menselijk gemeten afstand, dus bv. zoveel mijlen of meters. Indien ik echter na ga, hoe ik mij gevoel, wanneer ik vijf of zes van dergelijke 'verplaatsingen' heb doorgemaakt, dan ontdek ik dat mijn persoonlijke reactietijd hoger wordt. Voor mij loopt de tijd daarna dus iets trager. Wat m.i. wel bewijst, dat ik enige energie verspeeld heb.

En wat gebeurt er wanneer ik contact maak met de materie? Wanneer ik met een lichaam contact maak, leef ik opeens met twee verschillende tijdswaarden. Aan de ene kant heb ik de moeilijkheid van het mij uitdrukken in de materie, terwijl aan de andere kant mijn eigen snelheid en vrijheid van denken gehandhaafd blijft. Dit kan, vooral in het begin, wel eens erg moeilijk zijn. Ofwel je eigen reactievermogen als geest is nog betrekkelijk traag, waardoor voor de stof je uitingen tamelijk breedvoerig worden, dan wel het eigen reactievermogen is veel sneller dan het normale stoffelijke reactievermogen. Maar dan denk ik veel sneller dan mijn medium spreken kan. De kans is dan groot, dat ik denk iets reeds gezegd te hebben, wat ik in wezen nog niet gezegd heb.

Een ander hierbij optredend en eigenaardig verschijnsel is, dat je zoveel tussenliggende gedachten hebt, dat een z.g. woordverwisseling ontstaat. Mijn ervaring heeft in de loop der tijden wel duidelijk gemaakt, dat ik op een gegeven ogenblik een op zich goed gebouwde zin door de war kan gooien, dankzij dit verschijnsel. Op een dergelijk ogenblik overweeg ik voor u gelijktijdig: wat denken de mensen, wat denk ik zelf, wat moet ik zeggen en hoe moet ik dit formuleren? Ik zal dan willen zeggen: wij vermoeden, dat tijd in wezen bij deze processen geen rol speelt. Maar ik zeg dan: deze processen in wezen zijn iets, waarbij de tijd... ik ontdek dan een fout gemaakt te hebben en vervolg: waarschijnlijk toch niet bepaald telt. Want ik ben dan de opbouw van de zin verloren.

Ben ik langere tijd in een stoffelijk lichaam actief geweest, dan lijkt het wel of de stoffelijke tijd voor mij meer gaat domineren. Een toestand die ook na mijn terugkeer in de eigen wereld nog enige tijd blijft voortbestaan. Ik heb niet alleen een bepaalde tijd in een medium gewerkt, ik heb ook energie gebruikt en ben daardoor trager in mijn vermogen tot opnemen van indrukken en het verwerken daarvan geworden. Indien ik een moeilijk contact heb, kan het wel zijn, dat zowel in energieverbruik als door een vertraging van mijn eigen opnamevermogen een half uur spreken door een medium voor mij - in gevoel van duur en energieverlies - overeenkomt met een achturige werkdag op aarde. Is het contact mooi harmonisch en zijn er daardoor voor mij weinig moeilijkheden, dan ben ik in uw tijd al een uur aan het woord en heb voor mijzelf het gevoel, dat ik pas enkele minuten aan het woord ben, zodat er best wat bij kan komen. De enige maatstaf die je in dergelijke gevallen voor een feitelijke duur hebt, zijn in feite de toehoorders. Wanneer een betoog te lang wordt, zitten enkelen van hen immers te draaien op hun stoel en dat draaien is voor mij dan een soort kookwekker, die mij, ook zonder vermoeidheid of andere impulsen uit het onderbewuste van een door mij gebruikt medium, wel degelijk duidelijk maakt, dat het tijd wordt, om te gaan.

Deze gegevens had u bij dit onderwerp zeker niet verwacht. Maar waarom zouden wij het grootste deel van onze tijd gebruiken voor wetenschappelijke en diepgaande betogen, die toch het merendeel van de aanwezigen niet begrijpt? Want wanneer wij beginnen bij de materie en die gaan ontleden, zo komen wij bij energie terecht. Ontleden wij de tijd, dan blijkt ook hier een directe relatie te bestaan tussen energie, tijdservaren, denkvermogen, enz. Die dingen zijn in wezen allen één vorm van hetzelfde. Indien ik het meer materialistisch uit wil drukken, zo kom ik bv. tot de conclusie dat de snelheid van het licht, gedeeld door het product van bewegings-snelheid en massa, ongeveer gelijk komt aan het gemiddelde tijdservaren, dat op in en rond deze massa mogelijk is. Wat wel erg geleerd klinkt, maar uiteindelijk nog niets zegt.

Want nu moet ik stellen: wanneer de aarde beweegt, zo is zij niet slechts materie, maar bezit tevens iets wat men wel energie van beweging noemt. Deze energie van beweging, gemeten in snelheid rond de zon - om een te complex geheel te voorkomen - is een eigenschap van de massa. De eigenschap van die massa zal zich meedelen aan alle materie, die op welke wijze dan ook met die massa verbonden is.

En denk nu niet dat iemand die lopen kan, niet aan de massa gebonden is, want dan moet u maar eens proberen de aarde te verlaten. Dit vergt zoveel energie, dat u tot de conclusie moet komen, dat u waarlijk met een grote kracht aan de massa van de aarde gebonden bent. Ik stel nu, dat de energie die door beweging in de massa van de aarde aanwezig is, verantwoordelijk is voor de mogelijkheden op aarde tot tijdserkenning, tijdservaring en reactie en wel voor alle leven dat op de aarde bestaat. Wat alweer heel aardig de richting van wetenschappelijkheid uit schijnt te gaan, maar dit in wezen toch niet is.

Nu ga ik nog een stapje verder. Energie is nooit absoluut te bepalen, daar energie op zich niet meetbaar is, maar slechts meetbaar en kenbaar wordt door een vergelijken van twee toestanden, waarvan de eigen energetische waarde niet bekend hoeft te zijn en meestal ook niet is. Indien wij spreken over het vermogen van beweging, dat in een massa aanwezig is - denk eens aan een rollende spoorwagen - dan meet ik de beweging en daarmee ook het vermogen t.a.v. iets, wat ik beschouw als stilstand, maar dit niet noodzakelijk hoeft te zijn: i.c. de 'vaste' punten op aarde. Ik verwaarloos daarbij de eigen beweging van de aarde, ofschoon deze voor zwaartekracht, tijdservaren enz. aansprakelijk is, zodat de werkelijke energie van beweging zowel veel groter als ook veel kleiner kan zijn dan de door mij geconstateerde waarde. De eigen massa plus de bewegingssnelheid t.a.v. een nulstand bepaalt voor de mens het vermogen van beweging, dat in die massa aanwezig is.

Spreekt men over vermogen van plaats, dan heeft men het bv. over een steen die boven op een bergtop ligt. Dat ding kan naar beneden vallen en ontwikkelt daarbij energie. Maar de hoeveelheid van die energie wordt niet alleen bepaald door de hoogte plus de eigen massa van de steen, maar daarnaast door de aantrekkingskracht van de planeet, waarop zij zich bevindt. Je meet dus in feite alleen het verschil in energie tussen twee plaatsen: de beweging die ontstaat wanneer de steen zich losmaakt van de plaats waarop zij rust en het opeens afremmen van de beweging op de plaats, waar zij niet meer verder kan en dus tot stilstand wordt gedwongen. De beweging wordt dan, mogelijk omgezet in een andere vorm van energie, overgedragen aan datgene, wat de stilstand veroorzaakt.

Wanneer u het heeft over elektrische energie, een spanning, een stroom, dan denkt u misschien, dat u met absolute eenheden te maken hebt en vergeet daarbij, dat deze elektrische energie voor u alleen maar kenbaar wordt, wanneer er een verschil van potentiaal bestaat, waarbij het verschil, niet de potentialen op zich, de stroom bepalen en de spanning alleen gemeten kan worden tegenover een minimum aan potentiaal, zoals dit bij u bekend is. In wezen rekent u alleen met de meerderheid van elektronen, die op het negatieve punt aanwezig zijn zonder rekening te houden met eventuele andere kleinste delen, die in onevenwichtige verhouding op beide punten van meting voorkomen. U kunt het zelf nagaan: Wanneer men spreekt van kracht, energie, zo gaat het steeds weer in feite om verschillen. En ook wanneer ik probeer tijd te beschrijven, zal ik steeds weer over verschillen spreken. Ik kan zeggen, dat mijn tijd 1000x zo snel gaat dan de uwe. Maar dan vergelijk ik uw tijd met de mijne. De vaste tijd, die u hanteert, is in feite afhankelijk van de bewegingen van aarde en zon.

Wat zijn dan wel de vaste waarden, van waaruit je dit alles toch weer zult kunnen bepalen in een enigszins objectieve wijze? Als geest ben ik geneigd te stellen, dat de ene vaste waarde God is, de totale rust, waarin de gehele potentie van de schepping aanwezig is of mede aanwezig is. Aan de andere kant stel ik dan de onbepaalde uiting, de chaos, waarin alle energie alleen nog kenbaar is in steeds weer zich wijzigende, steeds weer zich gelijktijdig vormende en uiteenvallende verschijnselen. Want voor mij bestaat aan de ene kant de absolute vorming die gelijktijdig stilstand is, en aan de andere kant de onbepaalde fractionering van tijd, waarin voortdurend alle verschijnselen gelijktijdig plaats vinden.

Als geest meen ik dan ook te mogen zeggen, dat bestaan zowel als tijd en energie voor ons bepaald worden door de waarden die wij onveranderlijk in ons besef dragen. Hoe groter het aantal onveranderlijke waarden in ons besef, hoe dichter wij bij de eeuwigheid zijn, maar gelijktijdig ook: hoe langzamer onze 'tijd' verloopt en hoe groter ook het aantal afzonderlijke ervaringen of waarden, dat gelijktijdig in ons bewustzijn verwerkt kan worden. Ik hoop, dat u mij kunt volgen.

Voor mij wordt energie bepaald door de verhouding tot God, die ik ken, en het verschil, dat tussen deze verhouding in mij en in het andere bestaat. Voor mij worden alle energetische verhoudingen dus uitgedrukt door de mate, waarin het onveranderlijke aanwezig is. Naarmate ik bewuster ben in verhouding tot een ander, zal ik ook over meer energie beschikken. Eenvoudig en waar, wanneer je een geest bent. Maar natuurkundig en zelfs biologisch is dit natuurlijk dan weer kolder. Je kunt deze energie immers niet menselijk meten. Maar dan dient men zich toch eens af te vragen, hoe het komt, dat enkele mensen misschien doden op kunnen wekken, anderen alleen hoofdpijn tijdelijk weg kunnen nemen en weer anderen alleen maar wat misantropisch toe kunnen zien wanneer een ander lijdt. Misantropisch, omdat de mensen die medelijden hebben vaak aan zelfsuggestie lijden en voor zij het weten, ook medelijden. Indien u het een vreemde uitspraak vindt, moet u maar eens op letten: Wanneer enkele mensen samen zijn en de een heeft veel last van bv. reumatiek, terwijl de ander daarvoor interesse heeft, dan is de kans heel groot, dat na korte tijd die ander opeens meent last te hebben van zijn rug, schouder of iets anders. Wat neerkomt op een suggestieve overdracht van kwalen.

In het volgende wil ik trachten enigszins naar de materiële opvattingen toe te redeneren: Wanneer energie in feite bepaald wordt door het vermogen dat de ene waarde bezit t.a.v. de andere, en dit vermogen dus bepaald kan worden als een verschil van potentialen, wanneer wij over kracht spreken, zo is er geen absolute maatstaf of norm te vinden. Wij weten bv. niet, waar het werkelijke of absolute nulpunt ligt voor het geheel van de kosmos, waarin wij leven, zoals wij ook niet weten, wat het maximum van energie is, dat voor kan komen. Wij zelf bewegen ons ergens op de scala tussen een absoluut negatief en absoluut positief punt en plegen al onze erkenningen van energie te meten vanuit onszelf, gaande tot het voor ons kenbare laagste punt.

Wanneer wij over materie spreken, komen wij ook steeds weer in contact met potentiële kracht. Denk maar eens aan het zonneplasma. U weet niet, wat het is? Ik zal het heel eenvoudig weergeven. De kern van de zon is zeer dicht, maar vloeibaar, zij bestaat hoofdzakelijk uit atomen, waaruit alle, of de meeste elektronen, uit de omloopbanen verwijderd zijn, terwijl de kernen met hun vermogen elektronen in bepaalde banen rond zich te trekken, in stand zijn gehouden. Er kunnen zo veel meer atomen in eenzelfde deelruimte aanwezig zijn. Wij krijgen dus te maken, met een veel compacter geheel, dat echter niet onderling gebonden is. Vandaar dat wij spreken van een fluïde - vloeibaar - karakter van de zonnecore. De zon ontleent zijn energie aan dit plasma, maar pas op het ogenblik, dat een deel van het plasma in een omgeving komt, waarin het aantrekken van elektronen weer mogelijk wordt. De oude atoomstructuren ontstaan opnieuw, waardoor al deze deeltjes opeens veel meer ruimte nodig hebben. Het effect is explosief. Het plasma neemt weliswaar energie uit de omgeving op door middel van de elektronen, die worden ingevangen, maar verdringt gelijktijdig andere materie in een intense schok, waardoor weer kleinste delen van velerlei aard zelfstandig worden. Dit komt tot uiting in straling. Elektronen worden uit hun baan verdrongen, anderen worden ingevangen, kleinste delen botsen en het eindresultaat is de straling, die de mens als zonnestraling weet te waarderen, gaande van ultraviolet en hoger tot infrarood, wat door u als warmte wordt geregistreerd. Enkele stralingen hebben een bijzondere 'hardheid' en al deze stralingen zijn voor het leven van een mens gevaarlijk, wanneer hij dezen onverdund zou moeten absorberen.

Wij spreken nu even van zonne-energie. Maar is in feite niet élk atoom op zich weer een soort zonnestelsel? Wat ons brengt tot de atoomchemie. Hierbij blijkt het onder bepaalde omstandigheden mogelijk een atoom met een extra elektron - dus met een extra omloopbaan - te verrijken, terwijl in andere gevallen een deel van de kernmassa kan worden verzwaaard, dan wel de kern van het atoom in samenhang en gewicht verminderd kan worden, waardoor dan weer het aantal en de baan van de omlopende elektronen zich wijzigt.

Dit is het geheim van het maken van goud, maar evenzeer het geheim van de atoomexplosie en zelfs het geheim van de atoomimplosie - ook al is deze, naar ik meen, nog niet ontdekt en voldoende bestudeerd. De energie, die bij een atoomexplosie vrijkomt, is te wijten aan het scheiden van delen, zodat de bindende energie in een andere vorm overgaat. Het is een kracht, die reeds aanwezig is en dus niet zomaar ontstaan zonder ergens vandaan te komen. Volgens mij zijn kracht en energie ook stoffelijk zaken, die steeds aanwezig zijn, maar alleen door een verstoring van een bestaand evenwicht, of een bestaande toestand tot uiting kunnen komen. Mag ik dan misschien ook zeggen: dat alles, wat wij zeggen als materie, tijd en energie, alleen dan voor ons manifest zal zijn, wanneer er een verstoring van een evenwicht heeft plaats gevonden in een bestaand geheel?

Waarmee ik op mijn geestelijk standpunt moet terugkeren. Op de vraag, wat dan de bron is van alle potentiële energie, kan ik immers slechts antwoorden - vanuit mijn standpunt: Dit is God. Hoe ik daartoe kom? Wel, volgens mij moet er ergens een potentie zijn, waarin een verstoring plaats kan vinden voor enig fenomeen merkbaar kan worden. Deze potentie duid ik dan aan met God, omdat ik aan God het omvatten van de totaliteit, het bestaan aller dingen, de alomtegenwoordigheid en de eeuwigheid als eigenschappen toe ken.

En de tijd dan? Uw wereld kent een bepaald tijdsverloop, dat ook tot uiting komt in uw organisme. Zelfs wanneer er geen zon zou zijn, zult u aan honger en dorst toch wel degelijk weten hoe laat het is, ook al weet u dan niet meer op de seconde en de minuut wat de tijd is. Volgens mij betekent dit, dat u georiënteerd bent op een tijds waarde die eigen is aan uw planeet. Maar laat ons nu eens voorstellen, dat u leeft op een planeet met een veel tragere rotatie, die zich, vergeleken met de aarde, maar eens in rond 30 dagen rond haar as wentelt. Hoe zou u daar reageren, hoe zou daar uw tijdsbesef zijn - organisch dan? De mens is geneigd om te zeggen: daar heb je 30 dagen licht en 30 dagen donker, pardon, 15 en 15 natuurlijk, en daarmee is het afgelopen. Stel omwenteling 60 dagen. Hoogstens gaat u zo ver, dat u veronderstelt, dat deze mensen mogelijk 30 dagen achtereen kunnen werken om daarna de 30 volgende dagen te slapen. Maar zo eenvoudig is het niet. Je neemt daarbij immers aan, dat voor die mensen alle reacties en actie verlopen in eenzelfde tijdservaren als de mensen kennen. Maar wie zegt u, dat dit waar is?

Het is waarschijnlijker, volgens mij, dat alle organismen zich aan het eigen ritme van die planeet aangepast zullen hebben. Mij lijkt het veel waarschijnlijker dat, wat voor u in tijd-ervaren en mogelijkheid, één dag duurt, voor die mensen daar gelijkwaardig wordt beleefd, ook al duurt hun dag dan voor u dertig dagen. Ik stel mij voor, dat hun reacties, organische werkingen e.d. dan ook 30 maal trager verlopen dan de uwe. Onmogelijk is dit zeker niet. Waardoor je ook eenvoudiger begrijpen kunt, dat het beleven van de mens afhankelijk is van de energie en beweging van de massa, waarvan hij uiteindelijk deel uitmaakt. Wanneer je eenmaal een organisme hebt, dat aangepast is aan het ritme van de aarde en je komt op een andere planeet met een afwijkend ritme, zul je je niet zonder meer en onmiddellijk aan dit nieuwe ritme aan kunnen passen. Dat lijkt mij logisch. Zowel je reacties als je tijdsbesef zullen nog een zeer lange tijd aan het aardritme gebonden blijven met alle fysieke en psychische gevolgen van dien. Wel neem ik aan, dat in een dergelijk geval elk volgend geslacht dat op de nieuwe planeet geboren wordt, in vergelijking tot de aardmensen, trager zal worden. Gelijktijdig hebben de nieuwe geslachten dan volgens mij meer stamina, zodat zij langere tijd achtereen actief en wakker zullen kunnen blijven. Wat je toch na doet denken over de mogelijke betrekkelijkheid van tijdservaren.

En wat moeten wij zeggen over de materie? Potentieel bestaat volgens mij materie wel overal en ongeveer gelijkelijk. De vorm is echter die van energie, welke eerst door de vorming van kleinste delen en de onderlinge aantrekking en afstotingen daartussen manifest kan worden. De kleinste delen zijn volgens mij in feite wervelingen van de eens alleen potentiële energie, waardoor een evenwicht wordt verstoord en deze wervelingen zich als different t.a.v. de omgeving manifesteren. Waar voldoende kleinste delen samen komen, ontstaan massa, waarbij de inwerking van de kleinste delen op elkaar eenvoudiger plaats kan vinden en dus ook meer effect zal resulteren, beschouwd in massaliteit.

Waar kleinste delen elkander treffen, afstoten of aantrekken, ontstaan verschillen in potentieel, waardoor verschillen in kracht niet uitblijven. Het gevolg, is een reeks van ontladingen van kracht, welke steeds weer een omzetting in een andere vorm van energie betekenen, dan wel terugkeer naar binding in materie voor een deel van de kracht.

Wanneer wij filosoferen over kracht, stof en tijd, zo kunnen wij proberen daarbij enige objectiviteit te bereiken. Maar wat is de praktische waarde van dergelijke overwegingen? Naar ik vrees zal deze in de praktijk bijna nihil zijn, daar wij nu eenmaal niet met objectieve maatstaven kunnen werken, maar alleen met de middelen en maatstaven die dermate aan ons aangepast zijn - en dus subjectief worden - dat zij vanuit ons standpunt begrijpbaar en krachtens onze eigen vermogens - energie, reactievermogen etc. - hanteerbaar worden. Stel het dan ook nog eens als volgt: Materie is alles, waarin een atoom een rol speelt. Of: waarin een kleinste deel een rol speelt. Voor u bestaat echter materie eerst dan, wanneer een voldoende binding tussen kleinste delen tot stand is gekomen. Ook de atmosfeer, die u inademt, bestaat uit deze materie, zij het dat de atomen daarin een bewegelijker verband kennen dan in vloeistof of vaste stof. Deze materie in zich bevat enorme energieën, die echter eerst tot uiting kunnen komen, wanneer op die materie invloed wordt uitgeoefend op een wijze, waardoor zij, hetzij opeens meer kleinste delen af kan stoten, dan wel absorberen. In beide gevallen ontstaan nieuwe potentialen en komt energie vrij.

Verkeerdelijk volgens mij beschouwt men verder als materie alles, wat te vangen is binnen een driedimensionaal stelsel. Wie eerlijk is tegenover zichzelf, zal moeten toegeven, dat hij zich alles voorstelt in de hem bekende afmetingen. Voorstelbaar worden daarbij alleen die afmetingen geacht, die kunnen worden waargenomen met eigen perceptievermogens. Als voorbeeld: Een ding in uw wereld kan in werkelijkheid wel zeven of nog meer dimensies hebben. U zult er echter maar drie dimensies zien. Op het ogenblik, dat een of meer van de dimensies, die u niet kende, kenbaar worden en dus andere dimensies voor u onkenbaar worden, verandert voor u de aard van het voorwerp. Toch blijft het in zich gelijk. Een groot deel van de veranderingsprocessen, die men op aarde kent, zijn volgens mij niets meer of minder dan het naar voren komen van andere kanten van dezelfde structuur. Daar echter hierdoor vanuit uw standpunt en binnen uw wereld een verandering van verhouding tot de omgeving optreedt, zult u van wijzigingen, groei e.d. spreken, terwijl u daarnaast zult spreken over energieverlies of energiewinst. Het is dus lang niet zeker, dat, zo wij menen, dat het potentiaal van iets of iemand omhoog is gegaan, dat dit ook werkelijk het geval is in het geheel. Wel is het waar in het deel van bestaan, waarin wij de bewuste voorwerpen of personen kunnen concipiëren.

Ons conceptievermogen is bepalend voor elke vaststelling van relaties, ook wanneer dezen tijd of energie omvatten. Wij zijn wel eens geneigd te stellen dat de tijd de vierde dimensie is, waarin het leven van de mens zich afspeelt. Is dit waar? Wij weten, dat er mensen zijn die maar 10 jaren leven en toch in die 10 jaren veel meer leren, beleven en aan wijsheid vergaren, dan anderen die honderd jaren leven. Moeten wij dan alleen de gemeenschappelijke maatstaf van tijd hanteren als waardebeoordeling? In dergelijke gevallen zouden wij moeten stellen, dat de maatschappelijk aanvaarde standaard van tijd niets anders is dan een kunstmatig bepaalde eenheid, waardoor wij een vergelijkbaarheid van verschijnselen voor onszelf tot stand trachten te brengen, ons daarbij aanpassende aan de overheersende ritmen van het milieu, waarin wij bewust verkeren. Maar de menselijke tijd is niet altijd gelijk aan de maatschappelijke tijdsbepaling en de waarde daarvan is zelfs per eenheid van de maatschappelijke tijd niet altijd gelijk en hetzelfde. Wanneer vanuit ons standpunt de lichtsnelheid bepaald kan worden, betekent dit niet zonder meer, dat die lichtsnelheid altijd en overal precies zo groot is. Het betekent slechts, dat voor ons, onder onze omstandigheden en met onze huidige middelen de verschijnselen aan licht verbonden, zich met een voor ons schijnbaar constante snelheid verplaatsen. Zo gerelativeerd wordt het denkbaar, dat hetgeen voor ons de afstand en duur van een lichtjaar is, voor een ander een gelijktijdigheid is en een eenheid van plaats.

Vele maatstaven kunnen in het Al naast elkaar bestaan. Wij hanteren er maar enkele van. Het is niet goed te proberen die andere maatstaven dan te vinden en voortaan mede te hanteren, voor wij in staat blijken onze eigen maatstaven juist en bewust te hanteren.

Daarom spreekt men als materie alleen datgene aan, wat zich aan de zintuigen als zodanig voordoet. Ofschoon wij wel weten, dat bv. de atmosfeer materie is en misschien zelfs aannemen, dat ook de astrale sferen een vorm van materie kennen, zo zijn wij voor onze materiële concepten gebonden aan datgene, wat je als mens als zichtbaar, tastbaar en kenbaar ervaart. Laat ons dan ook maar aannemen, dat ons begrip voor en beleven van tijd eveneens bepaald wordt door ons concept van de wereld en dat als zodanig de menselijke tijd - onafhankelijk van de klokkentijd - in feite berust op het vermogen tot waarnemen in de eigen wereld. Op het ogenblik, dat dit waarnemingsvermogen verandert, verandert gelijktijdig de tijdservaring.

Theoretisch is het misschien mogelijk, dat iemand eens een apparaat uitvindt, waardoor de tijd voor de drager of degene die zich binnen de invloedssfeer bevindt, de tijd sneller beleeft met bv. de factor 100. Zo iemand zou zich tussen de andere mensen kunnen bewegen, zonder dat zij dit zelfs zouden bemerken, eenvoudig omdat hij te vlug is. Wanneer die zich met hem normale snelheid zou verplaatsen, zou men immers reeds lang weg zijn, voor iemand heeft bemerkt, dat je er bent. Maar voor uzelf en uw lichamelijke processen zal dan de werkelijke tijd, die u beleeft en niet de tijdservaring van andere mensen bepalend zijn. Indien je onder een dergelijke invloed het werk van één week binnen een uur van de normale tijd zou kunnen doen, heb je zelf een week geleefd en ben je ook een week ouder geworden, heb je hetzelfde voedsel nodig, dat je in een week zou gebruiken enz.

Het lijkt mij voor een mens dus wel beter de tijd eenvoudig te aanvaarden, zoals zij zich in de stof toont en daarnaast naar de werelden van de geest te grijpen zonder enige poging tot tijdsbepaling, grijpen ook naar de kracht van de geest zonder pogingen die kracht eerst eens verder te definiëren, en alles wat materie is, of daarmee vergelijkbaar is in de geest of andere werelden, eenvoudig te aanvaarden, zonder daaraan te veel van eigen concepten te verbinden. Want zoals wij bestaan in de materie en daarnaast op een andere wijze, zullen wij op het ogenblik, dat wij onze geestelijke mogelijkheden en krachten pogen aan menselijke termen te onderwerpen en te verwerken middels materiële metingen en aan de hand van materiële maatstaven, het merendeel daarvan teloor zien gaan. Het is juist het verschil in wereld, kracht, beleving, waardoor enerzijds voor de geest zulke enorme mogelijkheden bestaan, zelfs tijdens het leven in de stof, maar aan de andere kant ook belemmeringen ontstaan die menselijk bijna onvoorstelbaar zijn.

Hebt u commentaar?

Vraag: Is het voor ons mensen niet meer een kwestie van opbrengen en openstaan?

Antwoord: Maar dan zullen wij in de meeste gevallen alles toch nog willen herleiden tot de termen van het menselijke bewustzijn. Ik meen dat wij zelfs dit dienen te vermijden waar mogelijk. Met het 'openstaan' ben ik het overigens wel eens, wanneer u daaronder verstaat: Het jezelf ontdoen van concepten t.a.v. beperktheid en mogelijkheid om daarvoor in de plaats spontaan alles wat is te aanvaarden, zelfs wanneer je het niet kunt begrijpen of definiëren. Door de gevolgen zal wel enig begrip van mogelijkheid ontstaan, maar dit betekent nog niet, dat u daardoor het wezen van de kracht nader zult komen.

Vraag: Is het mogelijk de oorzakelijkheid van een vortex in de ruimte te bekijken?

Antwoord: Het is moeilijk uitdrukbaar, maar kan worden weergegeven in enkele analogieën die niet geheel zuiver zijn. Indien wij ons voorstellen, dat een gedachte een rechtlijnig veld is, zal deze gedachte, zolang zij alleen bestaat, geen kenbare manifestatie tot stand brengen. Stel dat een tweede gedachte, ontstaat met een verschuiving van ongeveer 45 tot 90 t.a.v. de eerste, dan ontstaan twee velden die elkaar kruisen. Op de punten waar de lijnen - krachtlijnen in onze analogie - elkaar kruisen, ontstaat een wisselwerking, die, ruimtelijk gezien, een werveling rond een niets wordt, welke zich t.a.v. de verdere ruimte onderscheidt door kenbaarheid. De ruimte is er dus waarschijnlijk wel eerder, maar wordt eerst kenbaar door de bepaling van punten in die ruimte. Want van meetbaarheid kan pas gesproken worden wanneer er een punt van uitgang en een mogelijkheid tot vergelijken aanwezig is. Overigens weten wij van het wezen, de oorsprong en het bestaan van ruimte niet veel. Het is zelfs niet zeker of deze ruimte als imaginair moet worden beschouwd, dus als gevolg van een gedachtenproces - desnoods van een God - dan wel een feitelijke toestand is.

Dergelijke, dingen kunnen ook wij van ons standpunt uit niet met enige zekerheid zeggen. Wij zijn echter veelal geneigd om te stellen: God denkt en al het bestaande, incl. de ruimte, bestaat dus alleen binnen de goddelijke gedachte. Anderen menen echter redenen te hebben om aan te nemen dat er iets is, waarin de goddelijke gedachte zich manifesteert, een leegte dus, die hierdoor gevuld wordt. In dat geval zou er ruimte moeten zijn voordat het scheppende denken mogelijk is. Beide standpunten worden bij ons wel verdedigd, maar ik kan op geen enkele wijze een redelijke keuze voor een daarvan doen.

Wanneer wij zo bezig zijn over tijd, ruimte, kracht, materie, zo meen ik, dat wij voor onszelf een ding niet uit het oog moeten verliezen: Voor ons zijn het verschillende waarden, maar het is zeer wel mogelijk dat zij in wezen slechts verschijnselen zijn die een en dezelfde oorzaak hebben, iets, wat volgens mij misschien nog wel het beste kan worden aangeduid als een potentiële kracht of een potentieel vermogen... En daarbij wil ik het dan laten.

Mijn dank voor uw aandacht, uw uithoudingsvermogen, uw mentale worstelingen en vragen.
Goedenavond.

Goedenavond, vrienden.

Ook voor dit tweede deel van de avond kunt u een onderwerp stellen, ofschoon ik wel hoop, dat dit van een wat meer geestelijke aard zal zijn.

DE WAARDE VAN ONTHECHTING

Indien u mij hierover vroeger gevraagd zou hebben, zo zou ik geneigd zijn u te antwoorden dat ik onthechting bij anderen op hoge prijs stel, daar dit voor mij de mogelijkheid schept mij aan meer te hechten. Maar dit is ongetwijfeld niet datgene wat u in een goed geestelijk streven hiermee bedoelt.

Onthechting is een losmaken van banden. Het ligt er maar aan, welke banden je los wilt maken, neem ik aan. Want iemand, die zich op aarde begint te onthechten en daarbij de huwelijksband als eerste neemt, zal m.i. zowel mentaal en geestelijk als ook materieel op enige bezwaren stuiten. Toch bevordert ook dit in zekere zin onthechting, ofschoon die dan in wettelijke taal alimentaties heet. De situatie van de mens schijnt een treurige te zijn, hij is gebonden aan allerhande dingen. Hij is gebonden aan bezit, aan prestige, aan menselijke relaties, zijn illusies omtrent eigen schoonheid en de vervulling van al datgene, wat zijn smaakpapillen begeren. Kortom: hij is voortdurend druk bezig om te voldoen aan behoeften en begeerten en wanneer hij dan nog tijd overhoudt, heeft hij die hard nodig om uit te rusten.

Voor een geestelijke bewustwording heb je echter wel enige tijd van node en zij kost ook inspanning. Want, geloof mij, ik spreek uit mijn eigen ervaring opgedaan na de overgang, dat bewustwording een op zich zeer inspannende zaak kan zijn. Je moet dan proberen wat van je vaste behoeften a.h.w. terzijde te schuiven. Het gaat niet zo zeer om de dingen die je doet, dan wel om de dingen die je begeert. Ik hoop dat u de fijne nuance hierin kunt appreciëren. Want wanneer wij gewoon het leven genieten, is er heus niet veel aan de hand. Ik weet dit uit de tijd dat ik een deel van mijn begeren had gericht op een zekere Anette. Ik moet toegeven, dat zij mij volledig in beslag nam, zodra de onderlinge afstand minder dan 50 meter bedroeg. Werd de afstand groter dan 1000 meter, dan werd ik door deze begeerte echter geheel niet meer gekweld. Ik vergat haar a.h.w. te midden van de vele andere mogelijkheden.

Nu waren bij mij, ik geef dit gaarne toe, deze mogelijkheden niet bepaald van geestelijke aard. Maar het zou mogelijk geweest zijn, dat ik wel behoeften en begeerten van meer geestelijke aard gehad zou hebben. Dan zou dus Anette voor mij in deze geen gevaar zijn geweest.

Onthechting betekent namelijk niet, zoals velen schijnen te denken, het opzij gooien van de dingen. Wanneer iemand zegt 'Kerel, neem een borrel', mag je hem niet beledigen door te weigeren. Maar je moet ook niet gaan lopen hunkeren: 'waar is er iemand, die mij een borrel aan zal bieden?' Bij deze formulering neem ik aan, dat borrel voor u de meest begrijpelijke term is voor een liquide verfrissing, die toch enige warmte in de maagstreek ontwikkelt.

Wanneer wij dus datgene, wat het leven ons biedt, kunnen aanvaarden en er niet aan gebonden zijn door hetzij een voortdurend terug hunkeren daarnaar, dan wel een voortdurend daarnaar uitzien, dan is er m.i. reeds sprake van onthechtheid.

Een kennis, die ik hier in de sferen heb gemaakt, heeft mij eens, toen ik sprak over mijn leven en alle daarin voorkomende moeilijkheden en genietingen, gezegd:

'Kijk eens, ik geloof in een God, die de schepping heeft gemaakt. Als deze God de schepping maakt, met zoveel mogelijkheden, zou het zelfs beledigend voor de Schepper zijn, wanneer je die allen zou verwerpen'. Iets, wat ik natuurlijk zeer op prijs heb gesteld. Het deed mijn hart goed. 'Maar', zo vervolgde hij, 'dat God zijn presenteerblad zo kosmisch heeft opgesteld dat wij het noodzakelijke overal kunnen vinden. Daarom is het dwaas, stil te staan bij alleen maar één van de vele mogelijkheden, die hij ons geeft.' Dit nu lijkt mij een zeer fraaie omschrijving van het door u gegeven begrip onthechting. Wij moeten niet zeggen, dat alles verkeerd is, wat ons genoegen doet.

Ik heb mensen gekend, die dit deden. En moet eerlijk daaraan toevoegen, dat ik nimmer een droeviger troep aanschouwd heb. Dit, terwijl naar mijn denken, iemand die onthecht is, toch eerder in een jubelende vreugde door de wereld zou moeten kunnen gaan. Want het is niet belangrijk, wat je dan mist of verliest, omdat er altijd weer krachten, denkbeelden en mogelijkheden zijn die je opnieuw in verrukking brengen, die je opnieuw de zekerheid geven, dat het bestaan zin heeft en dat het leven waardevol en goed is.

Nu zijn er natuurlijk pijnlijke momenten. Ik heb een dergelijk moment gekend toen ik, aangetrokken tot een 'anguille a la grand-mère', mij tevreden moest stellen met een snee brood en wat knoflookworst. Het tweede werd mij vrijelijk en gratis gereikt door een van de armen dezer wereld - u weet, dezen zijn vaak bereid om te delen - terwijl het andere op een menukaart stond en de prijs behoorlijk hoog was en kwam op rond 300 plus service en wat daar verder nog bij komt. Op dat ogenblik smaakte mij het brood niet, omdat ik dacht aan een heerlijk stuk reewild. Dat is nu hechting. Wanneer ik niet gehecht zou zijn geweest aan de betere mogelijkheden van de keuken, had ik de mogelijkheden van het ogenblik beter genoten. Ik zou mij dan niet zo arm gevoeld hebben.

Ook wanneer wij zuiver geestelijk streven, zijn wij vaak arm door al datgene wat wij verlangen. Wij besluiten om innerlijke grootheid te gewinnen en marcheren voorwaarts met dezelfde doodsverachting die Napoleons troepen eens kenden bij Waterloo. Wij trekken op met het voetvolk van Jerome en storen ons niet aan een Pruisische dreiging. Maar ondertussen wordt er op ons geschoten.

Wij hebben het gevoel dat alles niet zo gaat, als wij willen. De glorierijke intocht in Brussel verbleekt en ons blijft alleen nog de wanhoop, waarmede mij trachten ons tenminste staande te houden. Wij verwachten door te breken naar God zelf en wanneer wij niet verder komen dan tot bij een kleine aartsengel, zo voelen wij ons als iemand, wie de hemel wel beloofd is, maar die voorlopig alleen maar plaats mag nemen in de wachtkamer van het voorgeborchte. Ook dit is hechting! Wanneer wij ons zozeer vasthouden aan één doel en één voorstelling, dat wij blind zijn voor alle verdere mogelijkheden, zijn wij niet waarlijk bewuste mensen, niet waarlijk naar hoger bewustzijn strevende geesten.

Ik sprak u van Napoleon. Een soldaat die, na met zijn empereur verslagen te zijn en een krampachtige terugtocht in Rouan belandde, werd gevraagd: Was het niet verschrikkelijk? Deze ware zoon van Frankrijk sprak:

Och, het is niet zo goed gegaan, maar bij Orielles was daar Louissette en.... Hij noemde nog wat plaatsen en namen op, en vervolgde: Bovendien was er een wijngvat gebroken en ook daar heb ik mijn vreugde gehad. Ik heb misschien gefaald, maar daarin was ik niet alleen. Persoonlijk heb ik echter mijn overwinningen wel behaald.

Ik meen, dat iemand die naar onthechting streeft, eenzelfde mentaliteit, zij het wat minder vleselijk, in zich dient te kennen.

Want wanneer wij op onze weg naar bewustwording komen en er is wat kracht, laat ons die kracht dan gebruiken, terwijl het mogelijk is. Zij is ervoor, dus waarom zouden wij haar laten liggen voor een ander? En wanneer er in ons een denkbeeld ontstaat, dat groot en glorieus is, een gevoel, dat ons blij maakt, laat ons dan onszelf vooral niet eerst af gaan vragen of er mogelijk nog meer is. Laten wij eerst, van wat wij hebben, eens goed genieten. Een mens met culinair gevoel kent minachting voor de haasthappers. U kent deze typen: Zij snellen ergens binnen, roepen haastig een op zich uitgelezen menu naar gerant of patron. Zodra het voer ter tafel verschijnt, slobberen zij dit vervolgens als varkens naar binnen, niet genietende van de fijne nuances van smaak, de heerlijke geuren, ja, van het kunstzinnig uiterlijk van de gerechten. Haastig gaan zij heen, gevoederd, maar niet waarlijk gespijzigd.

Iemand, die zeer gehecht is op aarde, treedt op ongeveer dezelfde wijze zijn mogelijkheden tot geestelijke bewustwording tegemoet: Hij stapt binnen in een van de grote tempels van innerlijke lering, zet zich een ogenblik onrustig neer, en op het ogenblik dat er voor zijn gevoel een flitsje van licht is, bestelt hij haastig: Ik wil God kennen. Ik wil alle macht hebben. Ik wil ingewijd worden. En naar zijn wensen krijgt hij kracht en wijsheid opgediend. Maar hij soupeert alles op, zonder maar te weten wat het is en gaat met een gevoel van teleurstelling en haastig zijn eigen wereld met haar mogelijkheden weer tegemoet, uitroepende: Wat heb ik van dit alles nu eigenlijk gewonnen? Ik heb alleen nu nog een paar vragen meer. Want hij heeft in zijn haast geen tijd gehad om de kracht werkelijk in zich te proeven, om te luisteren naar die innerlijke details die hem de oplossing van zijn problemen mogelijk zouden kunnen maken.

De onthechte mens is iemand, die zegt: Kom ik er vandaag niet, nu ja, dan is er morgen weer een dag en zo ik er geheel niet kom, zal dit voor mij wel zo voorbestemd zijn. Dat klinkt wat dwaas in menselijke oren. Want ik predik niet de onthechting als een enorme strijd tegen de wereld, maar eerder als een zeker *laissez faire*, waarbij men de onbelangrijke gebeurtenissen van het bestaan en zelfs de ervaringen die men doormaakt, aanvaardt omdat zij eigenlijk niet zo belangrijk zijn. Ik ben helaas nog niet in staat u de werkelijke wijze lessen te geven, die u ongetwijfeld van mij verwacht.

Het is overigens zonderling, dat de mens steeds weer geneigd is wijze lessen van een ander te verwachten. In moderne termen zou men kunnen stellen: Het begeren van de doorsnee mens is instant-wijsheid, die, met een klein tikje geloof ingenomen, opeens de mens verandert in een nieuw wezen. En dat bestaat geloof ik niet eens.

Maar ik kan natuurlijk citeren uit datgene, wat men mij zelf eens heeft gezegd:

Wanneer je de eeuwigheid hebt, hoef je je niet te haasten. Het is niet belangrijk dat ik veel doe in korte tijd, maar wel is het belangrijk, dat hetgeen ik doe, ook werkelijk goed wordt gedaan.

Het is niet belangrijk, dat ik mij vastklamp aan bijkomstigheden. Maar het is wel belangrijk, dat ik de dingen, waarvan ik werkelijk iets in mij zelf voel en ervaar, voor mijzelf tot uiting laat komen tot in het laatste détail.

Ik heb, toen mij deze wijze lessen werden voorgelegd, op mijn wijze geprotesteerd en gezegd:

Maar de goddelijke waarheid is toch geen geit, die je altijd door maar kunt blijven melken. Waarop mijn vriend mij zei: Luister, jongen, al de goddelijke melk van wijsheid kun jij toch nog niet verdragen.

Maar neem ervan, wat je maar kunt krijgen en heb je soms te veel, maak er dan maar geitenkaas van. Dan heb je tenminste iets om mee te nemen voor die ogenblikken, waarop je het gevoel hebt, dat het leven zinloos is.

Ik heb groot respect voor die wijsheid, ofschoon ik toe moet geven, dat het concept van een geitenkaas, die wijsheid bevat, mij iets te hoog gaat. Maar wat ik zo heb geprobeerd te bereiken in mijn zoeken naar wijsheid, heeft mij toch wel een paar dingen geleerd: Wanneer je meent, dat je iets niet kunt missen, ben je de slaaf ervan. Wanneer je voelt, het wel te kunnen missen, ben je er meester van. Onthechting is volgens mij een stof (stap? Red.) op de weg naar een meesterschap: het niet gebonden zijn aan de dingen betekent, dat je daarover heersen kunt, dat je er afstand van kunt nemen. Ik moet zeggen, dat ik in mijn aardse leven, achteraf gezien dan, in sommige gevallen beter afstand had kunnen nemen, ofschoon het bij mij in de meeste gevallen op toenadering is uitgedraaid.

Dit afstand nemen geeft ons een overzicht: Iemand die zich weet te onthechten, ziet de betrekkelijkheid der dingen, maar hij ziet ook hun onderlinge relatie veel beter dan een ander. En wanneer ik gelovende in een God en een Goddelijke waarheid, ook al ken ik die nog niet zo precies, en van mijn standpunt uit, probeer iets van die waarheid te definiëren - ondanks mijzelf - zo moet ik wel zeggen: Pas nu ik het stoffelijke leven verlaten heb, ga ik begrijpen wat het voor mij had kunnen zijn. Ik leefde niet slechts intens, maar was ook erg gebonden aan het leven. Doordat ik nu dit leven beschouw als iets, wat in feite onbelangrijk is, zie ik nu geheel nieuwe mogelijkheden daarin, dingen die ik waarschijnlijk later nog wel eens in zal moeten halen. Ik ben enerzijds geneigd dit wat te betreuren - het is hier zeer aangenaam - anderzijds is het iets, waar ik misschien toch ook wel weer met enig genoegen naar uit kan zien, omdat er toch ook dingen op aarde zijn die ... subliem kunnen zijn.

Voor mij is die kwestie van onthechting in feite geworden, tot een: geniet het leven, zoals het je gegeven wordt, maar ga af op het ogenblik, wat je op het ogenblik zelf als goed, waar en juist ervaart. Want niemand kan je beter zeggen, wat voor jou de juiste weg is, ook wanneer het gaat om de innerlijke weg, dan jijzelf. Jijzelf immers bent een deel van het grotere geheel. Wat jij bent in dat geheel, leeft in je wezen. Wanneer je je dan af laat leiden door anderen, bekomt je dat soms heel slecht: Ik herinner mij, dat ik mij eens heb laten overtuigen, dat het beter was mee te gaan naar het Louvre dan eens naar boven in het Quartier Latin te gaan en daar in een toch ook goed gezelschap om de middag aangenaam te verbrengen. Ik moet u zeggen, dat Mona Lisa, de Venus van Milo niet op kunnen tegen het levende. Ik had mijn innerlijke stem moeten volgen, ook al had dat mogelijk bepaalde gevolgen gehad, zo meen ik.

In ons leven zijn wij te zeer geneigd ons vast te houden aan wat anderen zeggen, ons vast te houden aan dingen, die onbelangrijk zijn, en daardoor dreigen wij ten gronde te gaan. Wij dreigen steeds weer ten onder te gaan aan onze dan juist sterk op de voorgrond tredende onvermogens en onvolkomenheden. Ik weet van een vriend van mij, die een zeer schone ervaring in het zuiden miste, alleen omdat hij met alle geweld eerst nog naar huis wilde, om een hemd te halen. Nu geef ik toe, dat hij dit hemd mogelijk van node had. Maar mijn ervaring heeft mij toch wel geleerd, dat het aangenamer en beter is desnoods te leven, zonder hemd, dan zeer redelijk en fatsoenlijk te leven met een hemd, maar zonder aardigheid. Ik wil u, zeker in uw klimaat, niet aanbevelen om nu voortaan er zonder hemd op uit te trekken. Ik weet trouwens niet eens, hoeveel u hier wettelijk uit mag trekken. Maar ik zou u wel de raad willen geven om te reageren op de mogelijkheid, zoals die er is, zoals je die innerlijk voelt op een ogenblik en u niet te zeer te hechten aan uiterlijkheden, aan bezittingen, aan verhoudingen en leerstellingen. Misschien zijn wij wel als een ballon, die naar de zon kan stijgen, wanneer zij maar genoeg ballast uitwerpt. Onthechting is voor mij het uitwerpen van ballast. En om eerlijk te zijn, een ballast die je meestal beter kwijt dan rijk bent.

U zit hier niet om mijn eigen ervaringen aan te horen. Dat begrijp ik wel. Maar ik zoek zo graag terug naar datgene wat ik geweest ben, omdat ik in een poging u te leren wat u niet moet zijn, gelijktijdig beter ga beseffen, wat ik eigenlijk geweest ben. Kijk eens. Ik heb een tijd gehad, dat ik mij bewoog in een laat ons zeggen, wat religieus milieu.

Ik geef graag toe, dat mijn religie in die tijd meer bepaald werd door de mogelijkheid een meer regelmatige voeding te genieten dan door een inspiratie van de heilige Geest. Maar toch: wanneer je ziet hoe mensen zichzelf, geestelijk zo goed als materieel, geweld aan doen, alleen maar omdat het zo schijnt te horen; wanneer je ziet hoe mensen die trek hebben in een duifje, een niet al te frisse vis genieten, omdat zo nu eenmaal de voorschriften van het geloof zijn, terwijl zij voortdurend tegen deze omstandigheden morren, zo stel ik: religie kan, zodra zij je hinderlijk wordt, beter beschouwd worden als een ballast; die je beter wegwerpt.

Ook de politieke bestrevingen lijken mij tot de meer noodzakelijke uitwerpselen te behoren. Vooral wanneer je jong bent. Ik ben wel niet zo heel erg oud geworden, maar ik heb toch ook mijn jeugd gehad, zoals de jongeling van acht jaren zei. Toen ik jong was, was ik natuurlijk erg progressief. Dat is de natuurlijke eigenschap van de jeugd. Zij is niet in de eerste plaats progressief om de verbeteringen die de progressiviteit kan brengen, maar in de eerste plaats, of zij dit nu beseffen of niet, om redenen als de ergernis die ouderen ervaren door hun progressiviteit.

In mijn progressieve periode heb ik mij o.m. beziggehouden met het aanklagen van Pétain, ik heb mij beziggehouden, om het in Nederlandse termen te stellen, met geringe bezigheden in de aard van het verzet. Ik heb mij vooral ook beziggehouden met het samenstellen van een nieuw regime voor het in mijn ogen toch wel zeer glorieus Frankrijk. Maar als je dan ziet, wat dat uiteindelijk wordt! Ik geef, zij het met enige schaamte, toe, dat ik in De Gaulle een soort hernieuwde verlosser zag. Ik moet gelijktijdig toegeven, dat hij, de Gaulle, iets veel meer was dan een ouderling met een grote neus en een zeer stijve nek. Die energie had ik dus verkwist en misschien heb ik wel vele goede mogelijkheden voor mijzelf, zo goed als mogelijkheden om goed te zijn voor anderen, voorbij laten gaan, omdat ik het glorieuze silhouet a.h.w. wilde verheffen tot zelfs boven het Pantheon. Maar indien ik de mérites van dit alles nu beoordeel, zo lijkt het mij beter om vooral ook deze dingen maar terzijde te werpen.

Ook bezittingen kunnen zeer hinderlijk zijn. Toen ik wat beter bekend werd, zover ik bekend geworden ben, was het natuurlijk uit met mijn verhuizerijen. Maar voordien ging het normalerwijze zo: ik betaalde een maand huur en dan naargelang de conciërge na twee maanden, soms drie en één keer zelfs vijf - maar dat had weer andere consequenties - moest ik verhuizen. Ik moet u zeggen, dat mijn bezittingen mij juist in deze een zware last waren. Hoe krijg je al die dingen ongezien mee? Het jammere was, dat ik aan al die dingen zozeer hing. Ik hing er zozeer aan, dat ik soms moest constateren dat van het verstolen sjouwen mij de armen haast uit het lid hingen. Het meeste had ik beter achter kunnen laten. Dat heb ik later wel begrepen. Want per slot van rekening kon je met een paar sous op de vlooiemarkt heel wat doen. Tegenwoordig is dat wel anders: nu er weer veel toeristen zijn, is al het afval opeens antiek geworden....

Het was verstandiger geweest zo nu en dan enig bezit achter te laten en naar behoeven een vervanging daarvoor te zoeken, wanneer ik daarvoor weer de middelen en de ruimte kon vinden. Ik besef dit nu en betreur mijn vasthoudendheid van eens. Niet alleen maar om de overbodigheid, maar ook omdat ik nu besef, dat mij veel van mijn creativiteit ontnomen werd door mijn voortdurende piekeringen over de vraag, hoe ik, wanneer het kritieke ogenblik weer eens aan zou breken, datgene wat ik het mijne pleegde te noemen mee zou kunnen nemen, zodat het ook verder het mijne zou blijven.

Doet u op aarde, ook wanneer u geestelijk streeft, niet vaak precies hetzelfde? O, natuurlijk, het is prettig een dikke bankrekening te hebben, behalve natuurlijk wanneer je bank failliet gaat. Maar heb je die bankrekening nu werkelijk zo hard nodig, dat je daaraan een groot deel van je aandacht en energie moet besteden? De honger kan, indien nodig, ook gestild worden met water en wat brood. Er zijn betere spijzen, dat geef ik graag toe en vooral ook betere dranken. Maar aan de andere kant: zoals u pleegt te zeggen, maakt honger zelfs de rauwe bonen zoet. Er zijn in mijn leven tijden geweest, waarin een slok goedkope wijn en een stukje brood mij beter smaakten, dan de veel duurere gerechten die ik mij later kon permitteren.

Wij hebben niet alles nodig wat wij denken nodig te hebben en indien wij in staat zijn te zien wat in wezen overbodig is, zo hoeven wij dat daarom nog niet weg te gooien. Maar wij hoeven ons dan ook niet meer zoveel zorgen te maken dat wij het misschien kwijt zullen raken.

Kortom: onthechting lijkt mij iets te zijn, waardoor je ook enorm veel zorgen kwijtraakt. En alle energie die je anders aan die bezorgdheden besteedt blijft dan over voor iets anders.

Ik zit ijverig te bedenken wat ik u nog meer zou kunnen zeggen omtrent de onthechting. Voor iemand die daarin niet zoveel ervaring heeft gehad, dacht ik, dat ik reeds enkele zinrijke argumenten te berde had gebracht. Maar u moet wel begrijpen, dat ik natuurlijk beter over hechting dan over onthechting kan spreken. Onthechting was voor mij altijd iets, wat volgde op een surplus aan gehechtheid. Ah, u herkent dit? Ik wil niet zeggen dat dit voor u pleit, maar het maakt u wel veel menselijker in mijn ogen.

Ik heb mij in mijn leven aan vele dingen gehecht. Aan een uitzicht, gewoon een raam, maar als je erdoor keek, was het net een schilderij, dat leefde. Ik was er dol op. Ik ben gehecht geweest aan mensen, aan een kat en eenmaal zelfs aan een muis... Die muis was een raar beest. Soms liep hij over mijn palet heen en maakte dingen die ik toen als vlekken en vuil beschouwde, maar die nu ongetwijfeld kunstwaarde zouden bezitten. Niet, dat mijn schilderkunst ooit veel betekend heeft. Mijn schilderen bezat vele onvolkomenheden die ik door woordomschrijvingen probeerde uit te wissen. Vandaar dat mijn beste talent steeds in de letteren heeft gelegen. Misschien, ligt het er nog wel in, ik weet dat niet, want ik heb er de laatste tijd niet bepaald naar gezocht, dus kan het met mijn resten best zijn blijven liggen.

Toch waren deze gehechtheden lang niet allen even dwaas. Zonder hen zou mijn leven ook veel leger zijn geweest en ik zou waarschijnlijk nadien, aan deze kant, waar ik mij nu bevind, lang zo gemakkelijk mijn weg niet gevonden hebben, zonder deze voortdurende geboeidheid door alles rond mij en ook dit mij voortdurend tot alles aangetrokken voelende, tot alles, iets waarvan mij op aarde wel eens een verwijt is gemaakt. Maar dan alleen ten aanzien van zeer bepaalde zaken.

Kijk eens, die gehechtheden van mij hadden eigenlijk maar één werkelijk nadeel: ik kon geen afstand doen. In plaats van blij te zijn met wat ik had of had gehad, wilde ik steeds meer hebben. Daaraan ga je ten gronde. Dit brengt je ertoe dagenlang te jammeren om iets wat je nog niet eens goed kent, maar wat een zo eigenaardig fraaie uitslag vertoont, dat je daarbij alle andere, mogelijk nog fraaiere uitslagen, aan voorbijziet. Dat brengt je dan tot melancholie, tot een toestand waarin je jezelf niet meer kunt vinden. Zo iets draait a.h.w. de kraan van alle inspiratie dicht en opent in de plaats daarvan de traanbuizen. Wat niet zeer mannelijk, mogelijk menselijk, maar zeker niet geestelijk belangrijk is.

Wanneer wij kunnen zeggen: Het is mooi. Ik ben blij, dat ik weet, dat het er is, maar ik kan gewoon verder gaan, en waar ik nu voel te moeten gaan, is het beter. Je moet kunnen zeggen: Ik kan genieten van al het schoons, dat er is. Maar indien mijn werken en streven mij in een andere richting zouden voeren, zal ik het niet betreuren. Wanneer je zover komt, heb je naar ik meen, de juiste vorm van onthechting bereikt: geen verwerpen, de vreugdevolle aanvaarding van alles wat er in de wereld, de sferen, ja, in de gehele kosmos te vinden is. Ik kan u wel in vertrouwen vertellen, dat er ook in de sferen fantastisch leuke dingen zijn. Het is wel anders dan op aarde, maar het is werkelijk wonderlijk leuk.

Al die dingen kennen en genieten en toch kunnen zeggen: laat dit rusten, want ik moet gaan spreken op aarde. Dit vergt een zekere zelfdiscipline, maar bovenal een niet te zeer gehecht zijn. Misschien gaat de mogelijkheid tot contact voorbij, die ik bezat, voor ik tot u kwam. Misschien ook niet. Maar dat is niet belangrijk. Want ik voel dat dit, dit spreken, op het ogenblik mijn weg is. Daarom ga ik die weg, zonder te betreuren wat ik daardoor misschien misloop, maar met vreugde alles aanvaardende, wat ik op mijn weg vind. En indien ik nu deze gehele reeks van pogingen tot enige wijsheid in mijn eigen woorden mag samenvatten, zo lijkt mij het volgende te passen bij mijn eigen ervaringen en mogelijk ook bij mijn eigen mentaliteit:

De kosmische tafel is voortdurend gedekt. Laat ons eten, zover wij van node hebben, maar nooit de maag overladen. Want alles wat wij waarlijk van node hebben, wordt ons te enigerlei tijd. Daarom hoeven wij ons dus geen zorgen te maken. Maar alles wat rond ons is, is ook kracht, die in ons werkt en deze werkingen moeten wij aanvaarden, en ook moeten wij zelf met die kracht werken. Wanneer ons dan nog tijd overblijft, kunnen wij altijd nog wel een hapje extra nemen van de fraaie hors d'oeuvres, dat de Godheid altijd weer rond ons heeft uitgestald.

Dat is mijn reactie op uw onderwerp. Ik hoop u daarmee niet te veel teleurgesteld te hebben.

Publiek: Integendeel...
U vleit mij. Ik ben u zeer verplicht...

IMPROVISATIE

Ik moet echter aan dit alles, o wonderlijke beproeving, nog iets toevoegen. Misschien wordt het ook een beproeving voor u, maar het is dat zeer zeker voor mij: het opbrengen van een afsluitende improvisatie. Waarbij ik aan wil strepen, dat de woorden mij à l'improviste niet zo gemakkelijk plachten te komen, ofschoon in het geheim de dichterlijkheid toch wel een van mijn meest geliefde geheimen geweest is.

Wanneer een torenklok slaat,
met haar dreunende aarzeling de slaap van de morgen verdrijft,
en je geërgerd je de ogen wrijft,
dan denk je wel 'verdomme'...

Wanneer de ogen, nog besmuikt door slaap,
voortgaan op de schreden,
die voeten aarzelend zetten,
terwijl je in jezelf de eetlust loopt te wetten,
dan zeg je 'ach, wat is het leven, wat is 't verdomme waard'.

Maar als de koffie geurt in zwarte gloed, die slaap verdrijft,
en de croissant, zo juist gekauwd
door de slokdarm in de maag wordt verstouwd,
dan zeg je: 'het leven lijkt beter, ik blijf nog even'.

Je loopt en ziet een bloementak,
die zo maar over een muur wuift naar de straat,
het is of je wezen een stoot ondergaat,
alsof je het zonlicht nu eerst werkelijk ziet.
Dan zeg je: zo slecht is het leven nog niet.

Opeens zie je dan een bloesem met benen,
die sierlijk voor je de brug overgaat,
en het lijkt je opeens, of het hele eiland klopt van de liefde,
en de klok, die weer slaat,
spreekt nu van de hoop en van de verwachting,
over de zin en het vreugdig bestaan.

Dat loopt dan natuurlijk weer mis, verdomme.
Maar dan kun je uiteindelijk toch verder gaan

Zo heb ik geleefd, zo ben ik gestorven.
Ik zit nu in een stuk van d'eeuwigheid,

en denk nog eens na over torenklokken en bloementakken,
over liefde op aarde en zeg: 'Toch is dat een werkelijkheid'.
Want al wat ik had, en wat ik beleefde,
al wat ik ben en misschien nog zal zijn,

weef ik tezamen: één bloesemtapijt van vreugde,
opdat de kracht van het bestaan,
kan schrijden over dit bloementapijt, en zo in mij drukke,
al kan ik 't niet leven nog,
het stempel van een Enige Werkelijkheid.

Goedenavond.

d.d. 28 januari 1972